

ESPOON VANHUSNEUVOSTO - ESBO ÄLDRE RÅD
Vanhusneuvoston kokous 5/2015

Pöytäkirja

Aika: 19.8.2015 klo 12.30-15.30

Paikka: Virastotalo 2, Kirkkojärventie 6B.
Saapuminen 8 krs. ovikelloa soittamalla. Tästä siirrymme 9 krs:n kokoustilaan.

Läsnä:

Puheenjohtaja

Olli Männikkö

Jäsenet

Antero Krekola

Heikki Konttinen

Matti Passinen

Marjaterttu Einiö

Börje Eklund

Lasse Hoffman

Irma Ruuskanen-Sere

Esko Meuronen

Juhani Kytö

Marja-Liisa Lahtinen

Leevi Väisänen

Brita Pawli

Helena Pyhälähti-Räisänen

Stig Kankkonen

Kutsutut osallistujat

Veikko Simpanen

Kristiina Mustakallio

Sihteeri

Niina Savikko

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.37.

2. Kokouksen osanottajat, laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin osallistujat sekä kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

3. Työjärjestyksen hyväksyminen

Hyväksyttiin työjärjestys.

4. Pöytäkirjantarkastajan valinta

Marjaterttu Einiö valittiin pöytäkirjantarkastajaksi puheenjohtajan lisäksi.

5. Vanhusten palvelujen ajankohtaiset asiat (klo 12.45-13.15, 30 min)

Vanhusten palvelujen johtaja Matti Lyytikäinen kertoi ajankohtaisista asioista.

Lyytikäinen kertoi talousarvion valmistelun tilanteesta. Todettiin että Lyytikäisen esityksen aiheet ovat ehdollisia kaupungin hallituksen päätöksille. Ensi vuoden kehys käsitellään 23.9.2015 sosiaali- ja terveyslautakunnassa. Lyytikäinen totesi, että ensi vuoden budjetti on tiukka. Sosiaali- ja terveystoimen vuoden 2016 taloussuunnittelun lähtökohtana on ollut se, että vuoden 2015 budjetti pitää. Espoon uusi sairaala rasittaa käyttötaloutta vuonna 2016 johtuen vuokrien nousemisesta ja päällekkäisen toiminnan aiheuttamista kustannuksista. Sosiaali- ja terveystoimen kasvu on 2,4 %, vanhusten palvelujen kasvu on 4,6 %, josta uusi sairaala vie suurimman osan.

Lyytikäinen totesi, että tällä hetkellä tiedossa olevan kehysten puitteissa kuluvan vuoden palvelutaso pystytään säilyttämään. Sillä turvataan uuden sairaalan käynnistyminen, päivystysosaston aloittaminen 1/2016 ja pystymme jatkamaan ennaltaehkäisevien palvelujen (esim. omaishoitajien tukeminen, rokotuskattavuuden parantuminen) tuottamista.

Keskusteltiin siitä miten valtion omaishoidon tukeen lisäämän määrärahan lisääntyminen vaikuttaa Espoon omaishoidon tukemiseen. Todettiin, että jos raha ei ole korvamerkittyä, se saattaa hävitä kunnan kokonaisbudjettiin. Todettiin, että raha on tarkoitettu nimenomaan omaishoitajien lomitukseen.

Haasteiksi Lyytikäinen totesi palvelurakennemuutoksen jatkamisen, tuottavuuden parantamisen, säästötavoitteiden asettamisen palvelualueille sekä kotona asumisen tukemisen kasvavassa tarpeessa.

Lyytikäinen esitteli strategiset tavoitteet vanhusten palveluissa, jotka liittyivät kotona asumisen tukemiseen, palvelujen laatuun, osaavaan henkilöstöön ja kaupungin talouteen.

Muissa ajankohtaisissa asioissa Lyytikäinen esitteli Ikääntymispoliittisen ohjelman, NOPSAn (Neuvonta, ohjaus ja palvelutarpeen selvittämisen yksikkö), Espoon uuden sairaalan suunnittelu sekä Leppävaaran Elä ja Asu -peruskiven muurauksen.

Todettiin, että Matinkylän Elä ja asu -keskus on rakennusvuorossa seuraavana, ei Tapiola niin kuin Länsiväylässä oli lukenut. Todettiin, että asukkaat Leppävaaraan tulevat vuoden 2017 alussa. Lyytikäinen kertoi, että lautakuntaan on valmisteilla selvitys Leppävaaran Elä ja asu -keskuksen vaikutuksesta palveluverkkoon. Selvityksen yhteydessä mietitään Leppävaaran ja Viherlaakson palvelutalojen käyttötarkoitus.

Kysyttiin Apotti-järjestelmästä ja siitä miten tiedot voitaisiin siirtää sähköisesti palveluyksiköstä toiseen. Lyytikäinen totesi, että Espoossa on käytössä Navitas-järjestelmä, jonka kautta tietoja voidaan siirtää yksiköstä toiseen, mutta esim. EKG-filmien välitys sen avulla ei kuitenkaan onnistu, jolloin joudutaan käyttämään perinteisempiä menetelmiä tiedon siirtoon. Espoo ei ole mukana Apotti-järjestelmän kehittämisessä.

Esitettiin ikääntyneiden perusteellisempaa tarkastusta terveyskeskuksessa ensimmäisellä käyntikerralla sekä päivystyksessä ikääntyneiden arvion virtaviivaistamista säästöjen lisäämiseksi. Todettiin, että terveysasemien johtoa tulee vanhusneuvoston kokoukseen 1.10.2015.

Kysyttiin uuden sairaalan HUS:n yhteispäivystystoiminnasta ja todettiin, että se tulee jatkumaan.

Kysyttiin miten Lyytikäisen esityksessä mainitut palvelusetelit ja Elä ja asu -keskukset hillitsevät palvelujen tarvetta. Lyytikäinen korjasi, että palvelusetelit eivät hillitse palvelujen tarvetta, mutta se lisää kuntalaisten valinnan vapautta ja hillitsee kaupungin kustannuksia. Elä ja asu -keskukset tarjoavat monipuolisia palveluja myös talon ulkopuolella asuville, jonka toivotaan hidastavan palvelutarpeen kasvua.

Todettiin, että Suomessa ei ole puhdasta terveyspalveluiden kilpailua.

Kysyttiin asiakasmaksu-uudistuksen aikataulusta ja Lyytikäinen arvio ettei se tulisi voimaan vielä ensi vuonna.

6. **Konserniesikunnan ja kaupunginsihteerin tapaaminen (klo 13.15-13.45, 30 min)**

Inga Nyholm ja Mari Immonen tulivat tapaamaan vanhusneuvostoa. Inga Nyholm oli tehnyt kartoituksen Espoon eri neuvostojen toimintasääntöjen ajantasaisuudesta suhteessa uuteen kuntalakiin joka tuli voimaan 1.5.2015. Vanhusneuvostoja ja vammaisneuvostoja koskeva sääntely on siirretty vanhus- ja vammaispalvelulaeista kuntalakiin. Inga kertoi kartoituksen tuloksista.

Inga Nyholm on valtionvarainministeriöstä kunta ja aluehallinto-osastolta vaihdossa Espoon esikunnassa ja ollut siellä valmistelemassa uutta kuntalakia, joka koskee myös vanhusneuvostoa.

Uusi kuntalaki tuli voimaan 1.5.2015, mutta vanhusneuvostoa koskeva pykälä tulee voimaan vasta 1.6.2017. Kuntalakiin on siirretty myös muita vaikuttamistoimielimiä (esim. vammaisneuvosto) koskevia pykäläiä muista laeista. Taustalla se, että on haluttu turvata vanhusneuvostonkin toimintaedellytykset asioiden valmistelussa suunnittelusta, päätöksenteossa ja seurannassa. Nyholm totesi, että vanhusneuvostolla on laaja tehtäväkenttä.

Nyholm kertoi selvityksestään ja totesi, että Espoossa vanhusneuvoston tehtävät olivat hyvin ajan tasalla eikä hän mitään suuria kehittämissuhteita löytänyt verrattessaan asioiden tilaa lakiin. Nyholm ehdottaa kuitenkin toimintasäännön päivittämistä kuntalain muotoilut huomioiden seuraavan vanhusneuvoston nimittämisen yhteydessä (esim. termi vaikuttamistoimielin).

Nyholm esitti kysymyksen, että pitäisikö tehtäväkenttää laajentaa koskemaan koko kunnan järjestämisvastuulla olevien palvelujen seurantaan eikä vain kunnan itse tuottamien palvelujen (Vanhusneuvoston tehtävät, kohta 6. Seuraa kaupungin tuottamien vanhuksille tarkoitettujen palvelujen, tukitoimien ja muiden etuuksien kehitystä ja tiedottaa hallintokuntien myötävaikutuksella vanhusjärjestöille vanhuksien palveluiden ja tukitoimien kehityksestä ja saatavuudesta). Nyholm nosti esiin myös koko kaupungin roolin vanhusneuvoston toimintaedellytysten takaamisessa ja yhteistyössä.

Todettiin, että laki puhuu ikääntyneen väestön vaikuttamismahdollisuuksista eikä ikääntyvästä väestöstä (vanhuspalvelulaki §11: ... kunnan on asetettava ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä). Puheenjohtaja totesi, että vanhusneuvoston tehtävät ovat laajat ja voimavarat ovat pienet. Parhaimmat vaikutusmahdollisuudet ovat Ikääntymispoliittisen ohjelman päivittämisen yhteydessä ja vanhusneuvosto on siinä aktiivisesti mukana. Huolimatta mahdollisista lakimuutoksista Ikääntymispoliittisen ohjelman tarve on ilmeinen. Todettiin, että vanhuspalvelujen johtajan aktiivinen osallistuminen on merkityksellistä vanhusneuvoston toiminnalle. Puheenjohtaja totesi, että järjestöjen rooli nimittämisessä on merkittävä ja suuri voimavara, ja sitä ei kannattaisi hukata. Myös puheenjohtaja nosti esiin sen, että vanhusten asiat ovat koko kaupungin asioita.

Lyytikäinen totesi, että uuden Ikääntymispoliittisen ohjelman teossa on kaikkien toimialojen edustajia mukana eikä sosiaali- ja terveystoimialat korostu siinä. Lyytikäinen mainosti myös IPO:n seminaaria (21.10.2015) jonne on tulossa kaupunginjohtajan lisäksi eri toimialojen johtajia. Seminaarin tarkoituksena on muistuttaa kaikkia toimialoja siitä että ikääntyneiden asiat ovat meidän yhteisiä ja sitouttaa eri toimialat mukaan Ikääntymispoliittisen ohjelman laadintaan ja ennen kaikkea toteuttamiseen. Lyytikäisen mukaan sote-uudistuksen myötä vanhusneuvoston asemointi kaupungin organisaatiossa tulee mietittäväksi.

Todettiin, että vanhusneuvoston rooli asioiden valmistelussa pitäisi olla erottamaton osa valmisteluprosessia. Pohdittiin, miten voidaan määrittää ne, asiat joissa päätöksentekielinten esittelyteksteissä pitää lukea että asiasta on vanhusneuvoston kuuleminen. Todettiin, että esim. tämän kokouksen Tiedoksi asioissa oleva palvelulinjan lakkauttaminen ei ole tullut vanhus- tai vammaisneuvostolle käsiteltäväksi. Esitettiin kysymys millä tavalla voisimme turvata että lausuntopyyntö tulisivat automaattisesti vanhusneuvostolle. Todettiin, että vanhusneuvostosta on nimitetty vastuuhenkilöt seuraamaan eri hallintokuntia ja omalla aktiivisuudella vanhusneuvosto voi vaikuttaa näiden toimielimien päätöksentekoprosessiin. Todettiin, myös että luottamusmiesten tulisi kysyä vanhusneuvoston lausuntojen perään. Puheenjohtaja totesi, että lautakuntien edustajien poistaminen vanhusneuvostosta aiheutti juuri tämänkaltaisia ongelmia.

Todettiin, että vanhusten palvelujen johtajan ja sihteerin panostus on tuonut vanhusneuvoston toimintaan lisää tehoja. Samoin Espoon tiedottaminen sai kiitosta vanhusneuvoston jäseniltä.

Kysyttiin vanhuspalvelulain lain 5§:n (Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi) poistamisesta ja onko hallitusohjelmavalmistelussa tehty päätöksiä tämän suhteen. Nyholm kertoi, että kunnilta on tullut palautetta erinäisissä laeissa olevista lukuisista suunnitteluvaihtoehdoista. Nyholm totesi, ettei ole täysin selvillä hallitusvalmistelujen tilanteesta tämän suhteen.

Immonen totesi lopuksi, että asioiden suunnittelussa pitää ottaa kaikkien kolmen vaikuttamiselimen (vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto) mielipiteet huomioon. Immonen esitti toiveen, että lausuntojen lisäämisen sijaan vaikuttamiselimet osallistuisivat aidosti asioiden suunnitteluun.

Päätettiin, että lähetetään osallistuneille aikaisemmassa kokouksessa tehty muistio vanhusneuvoston tehtävistä.

Päätettiin, että vanhusneuvosto käsittelee kokouksessaan sitä miten hallintokuntien asioiden valvonta tapahtuu käytännössä.

7. Ohjaus, neuvonta ja palvelutarpeenarviointiyksikön (NOPSa) suunnittelun tilanne (klo 13.45-14.15, 30 min)

Nopsan projektipäällikkö Seija Viljamaa esittäytyi ja kertoi Nopsan suunnittelun tilanteesta.

Seija Viljamaa kertoi yksikön nimen Nopsan tulevan sanoista Neuvota, Ohjaus ja Palvelutarpeen Selvittäminen. Viljamaa kertoi lain velvoitteista; yhteistyön vaateesta, neuvontapalveluista, laadukkaista palveluista, vastuutyöntekijästä, palvelusuunnitelmista sekä palvelupäätösten vaateesta.

Nopsasta tulee oma palvelualue kotihoidon, pitkäaikaishoidon ja sairaalan rinnalle. Nopsan tavoitteena on keskittää palvelutarpeen selvittäminen ja tasa-arvoistaa päätöksentekoa. Tavoitteena on päällekkäisen työn vähentäminen. Yksi Nopsan

työntekijä tekee kattavan palvelutarpeen selvityksen eikä asiakkaan luona käy useita eri palvelujen edustajia arvioimassa samaa asiakasta. Nopsan tekemien päätösten merkitys on suuri kustannusten näkökulmasta. Yksi Nopsan tehtävistä on tiedon levittäminen. Työntekijöiden työhyvinvoinnin lisääminen on yhtenä tavoitteena.

Vastaavaa toimintaa on kehitetty Vantaalla Ikä-Palo -hankkeessa, josta löytyy lisää tietoa [Innokylästä](https://www.innokyla.fi/web/verstas717065) (<https://www.innokyla.fi/web/verstas717065>). Viljamaa kertoi että Vantaan vastaavassa yksikössä työtyytyväisyys on parantunut.

Viljamaa kertoi, että organisaation ja toimintamallien muutoksen muutosjohtamisen tuki alkaa heti ja toiveena on, että jatkossa voisi käyttää myös palvelumuotoilun palveluja. Todettiin, että muutos koskee laajasti vanhusten palvelujen kenttää, mutta myös muiden sosiaali- ja terveystoimen tulosyksiköiden toimintaa (esim. terveyspalvelut ja perhe- ja sosiaalityö). Todettiin, että muutosalueet on esityksessä esitetty tämän hetkisen tiedon mukaan ja muutoksia näihin voi tulla työpajojen ja suunnittelun edetessä.

Tavoitteena on hyödyntää uusinta teknologiaa esim. kuvayhteyden saamisena yhteispalvelupisteistä Nopsa-yksikköön. Terveysasemien lääkäriltä vähentyy Nopsan laaja-alaisen palvelutarpeen selvittämisen myötä lääkärintodistusten tekoja esim. kuljetustuen myöntämistä varten.

Nopsan toimintamallin tavoitteena on luopua ”hakemus-edellä” toimintatavasta. Laaja-alaisen palvelutarpeen selvittämisen yhteydessä voidaan jo pitkälti arvioida hakemuksen läpimenon mahdollisuus sekä antaa monipuolista tietoa kaupungin omista ja kaupungin ulkopuolisista toimijoista ja palveluista. Toimintamallin tavoitteena on lopettaa soittoajat ja puhelimeen vastataan aina ainakin virka-aikana. Tavoitteena on palvelupolkujen sujuvoituminen. Nopsan toimintakenttää ovat sekä ikääntynyt väestö ja iäkäs henkilö. Työntekemisen tapa on voimaannuttava ja verkostojen kanssa yhteistyössä toimiva. Tavoitteena on yhden luukun periaate ja hyvin laaja palvelutarjotin, jossa mukana kolmannen sektorin, yksityisten, yhdistysten, kaupungin muiden toimialojen ja sosiaali- ja terveystoimen palvelut.

Nopsan käynnistämiprojektin aikataulu maaliskuu 2015-maaliskuu 2016. Yksikön käynnistäminen tapahtuu tämän hetkisen suunnitelman mukaan 1.4.2016 ja täydessä käynnissä yksikön toiminta on 1.1.2017. Asiantuntijapalveluiden kilpailutuksen on voittanut NHG (Nordic Healthcare Group), joka oli mukana myös Vantaan vastaavan yksikön perustamisen tukena.

Kysyttiin millä mittarilla palvelujen oikea-aikaisuus ja riittävyys selvitetään. Viljamaa kertoi, että yksikön käyttöön tulee muun muassa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnoima RAI-Screener mittari joka täytetään yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaan mielipiteitä kuunnellaan ja palvelutarvetta arvioidaan aina tilanteen muuttuessa uudestaan.

Todettiin, että parasta Nopsassa on keskittäminen jolloin kuntalaiset tulevat saamaan tasa-arvoista palvelutarpeen selvittämistä ja palvelua. Keskusteltiin kriisipäivystyksen merkityksestä.

Puheenjohtaja totesi että vanhusneuvosto tukee Nopsan tavoitteita.

8. Sykettä syksyyn valmistelujen tilanne (klo 14.15-14.45, 30 min)

Vanhusneuvoston juhlatoimikunnan puheenjohtaja Brita Pawli kertoi Sykettä Syksyyn juhlan valmistelun tilanteesta.

Pawli totesi, että juhlalle ominaista on vapaaehtoisuus ja monipuolisuus. Tämän vuoden teemat ovat Sibeliuksen ja Akseli Gallen-Kallela. Tästä johtuen tänä vuonna lauletaan yhteislauluna Finlandia eikä Maamme-laulua.

Järjestelyt ovat loppusuoralla. Pawli esitti toiveen vanhusneuvostolle että sen jäsenet markkinoisivat aktiivisesti Sykettä Syksyyn juhlaa. Eey tulee auttamaan kahvituksessa. Kuljetusreitit on päätetty, mutta neljään bussiin tarvittaisiin isäntä/emäntä. Marja-Liisa Lahtinen hoitaa Kaukalahden, lisäksi Marjaterthu Einiötä neuvottiin olemaan yhteydessä Leena Karhulaan. Sovittiin, että bussi isäntä/emäntä palataan asiaan juhlatoimikunnan kokouksessa. Markkinointia hoidetaan muun muassa Elinvoimaa Ikääntyville liitteen ja Länsiväylän kautta.

9. Pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen tapaamisen lausunto (klo 14.45-15.00, 15 min)

Pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen yhteinen tapaaminen pidetään 22.10.2015 klo 13.00 Myyrmäkitalossa (Paalutori 3, alustava paikka). Yhteisen kannanoton aihe-ehdotuksia on tullut seuraavasti:

- a) kannanotto vanhusneuvostojen yhteistyöstä muiden kuin sosiaali- ja terveystoimen kanssa
- b) kotihoidon tilanne: kotihoidon resurssit, henkilökunnan kuormitus ja se, että vanukset joutuvat olemaan kotona liian huonokuntoisina (Helsingin vanhusneuvosto)
- c) huoli yksinäisistä ikäihmisistä: yksinäisyyden lievittäminen on meidän kaikkien tehtävä, yhteisöllisyyden korostaminen ja vanhusjärjestöjen merkityksellinen rooli (pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen sihteeri)
- d) vanhusten hoivaa ja huolenpitoa tarjoavat yksityiset ja kuntien organisaatiot edistävät ja lisäävät hoiva- avustajien palkkaamista kotihoitoon. Tämä mahdollistaisi työttömien työllistämisen, kotihoidon henkilökunnan työkuorman keventämisen, koulutetuimman hoitajien työpanoksen vapauttamisen heidän koulutustaan vastaavaan työhön, taloudellista säästöä (pienemmät palkkakustannukset) ja ennen kaikkea laatuajan tarjoamisen kotihoidon asiakkaille (Hoiva- avustajat voivat viedä asiakkaita ulos, seurustella, auttaa ruokailussa, pesuissa ja muissa arkiaskareissa jne.) (vantaan vanhusneuvoston puheenjohtaja ja sihteeri)

Päätettiin esittää Espoon vanhusneuvoston ehdotukseksi yhteisen kannanoton aiheeksi vaihtoehto B.tä.

10. Muut asiat (15.00-15.30, 30 min)

10.1. Liikuntatoimen jumpparyhmät.

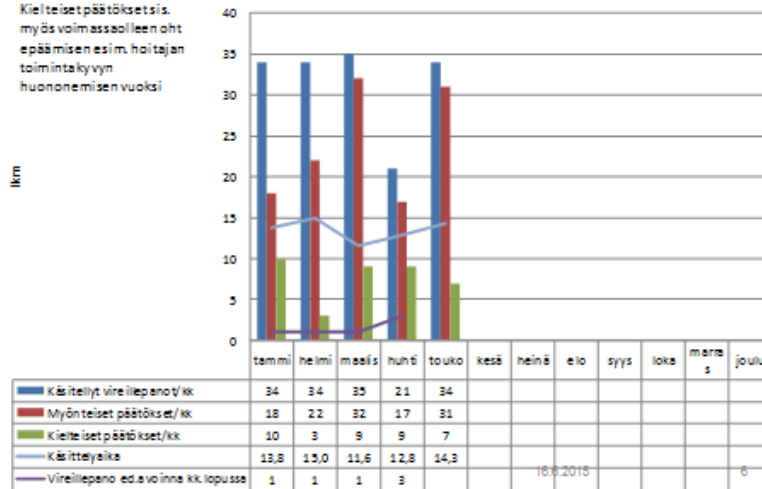
Aikaisemmin on ollut haastetta päästä ilmoittautumaan ryhmiin. Tiedusteltiin miten näihin on tänä syksynä päässyt ja onko tarvinnut odottaa. Todettiin että netin kautta on onnistunut hyvin, mutta puhelimitse on joillain ollut haasteita. Palataan asiaan kun tiedustellaan laajemmin miten palvelu on toiminut. Matti Passinen pyysi myös listaamaan asioita, joita liikuntatoimeen voisi välittää.

11. Tiedoksi

Edellisessä kokouksessa toivottiin lisäselvityksiä omaishoidon tukeen.

Palvelujen saatavuus

Omaishoidontuki 50+ käsittelyaika, vireillepanot ja päätökset lkm
kuukausittain 2015

11.2. Palvelulinjan P80 lakkauttaminen ja Näkinkylän asukkaiden jääminen ilman liikennepalveluja

Merkitään tiedoksi espoolaisen vanhusjärjestön kirjelmä palvelulinjan P80 lakkauttamisesta (liite). Todettiin, että asia ei ole tullut paikallisten vanhusjärjestöjen käsittelyyn. Esitettiin huoli siitä, että raha vaikuttaa nyt liikaa siihen miten ikääntyneet pääsevät liikkumaan.

Päätettiin lähettää vanhusneuvoston kirjelmä: vanhusneuvosto edellyttää, että tulevaisuudessa palvelulinjan muutosten yhteydessä pyydetäisiin vanhusneuvoston lausunto. Kirjeessä voisi viitata myös vanhuspalvelulakiin.

12. Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava vanhusneuvoston kokous on 1.10.2015 klo 12.30-15.30 Aurorakoti, Aurorasali, Auroranmäki 6 [Kartalla](#)

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päättää kokouksen klo 15.51.

Olli Männikkö
puheenjohtaja

Niina Savikko
sihteeri

Marjaterstu Einiö
pöytäkirjan tarkastaja